

ZPRÁVY

Šedesát let od vzniku Sborníku prací, řada společenských věd

Přeměna Vyšší pedagogické školy na Pedagogický institut (PI) v roce 1959 kladla větší nároky na úroveň pedagogické, ale i vědecké práce. Publikální možnosti vytvářel především Sborník prací Pedagogického institutu v Brně, který v roce 1963 zřídil samostatnou řadu společenských věd. Předchůdci této řady byly svazky VI. a X. Sborníku prací, které byly tematicky zaměřeny na dějiny dělnického hnutí.

V pořadí šestý svazek Sborníku prací PI v Brně vyšel v roce 1959 ve Státním pedagogickém nakladatelství v nákladu 1000 výtisků, a to za redakce doc. dr. Bohumila Uhra. Členy redakce byli vedoucí katedry občanské výchovy a zeměpisu doc. dr. František Frendlovský a vedoucí katedry češtiny a západních jazyků prof. dr. František Svěrák. Svazek publikoval celkem čtyři studie, a to dvě z katedry marxismu–lenismu (Vladimír Reizenthaler a Josef Dočekal), jednu z katedry dějepisu (Jaroslav Sýkora) a jednu z katedry pedagogiky (Jaroslav Kopáč). Všechny byly zaměřeny na dějiny dělnického hnutí od 80. let 19. století do 20. let 20. století.

Tematicky, a to k dějinám KSČ, byl zaměřen i desátý svazek Sborníku prací PI v Brně, vydaný v roce 1961. Vedoucím redaktorem byl doc. F. Frendlovský, v redakční radě zasedal redakční tajemník zástupce docenta J. Sýkora a dva historici z katedry marxismu (J. Dočekal a S. Nováček). Sborník obsahoval pět studií, jednu z katedry dějepisu (J. Sýkora), tři z katedry marxismu (J. Dočekal, S. Nováček a K. Linhart) a jednu z katedry pedagogiky (S. Opatřil).

Jedenáctý svazek Sborníku prací PI v Brně je již označen jako číslo 3 řady společenských věd. Vyšel v roce 1963 ve Státním pedagogickém nakladatelství v nákladu 700 výtisků, a to péčí stejné redakční rady reprezentující katedry občanské výchovy a zeměpisu (F. Frendlovský), dějepisu (J. Sýkora) a marxismu (J. Dočekal a S. Nováček). V editoriale je zdůrazňováno, že na Pedagogickém institutu vedle sebe existují katedry přírodovědné i humanitní, a to s tematicky značně odlišným zaměřením. Tato různorodost se projevovala i v obsahu řady společenských věd. Tak do tohoto čísla byly zařazeny stati z takových oborů jako byly vědecký ateismus (F. Frendlovský), politická ekonomie (V. Reizenthaler), historie (J. Dočekal a J. Sýkora) a dějiny pedagogiky (J. Kopáč).

Samozřejmě všechny zmíněné stati byly zatíženy dobovou komunistickou ideologií a i výběr témat sloužil potřebám tehdejšího režimu. Pozitivní byl ovšem vznik periodika, které až od 90. let 20. století může publikovat ideologicky nezatížené a vědecky přínosné studie. Celkem bylo v letech 1959–2018 publikováno 425 statí, z toho 322 z oboru historie, zbytek zejména z filozofie, teologie a pedagogiky.

Jaroslav Vaculík

Magisterské diplomové práce obhájené na katedře historie PdF MU v roce 2019

Předkládaný přehled navazuje na soupis obhájených diplomových prací publikovaný ve Sborníku prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd, roč. 32, 2018, č. 1. Vedoucími prací byli doc. PhDr. František Čapka, CSc., Mgr. Stanislav Drobný, Th.D., ThLic. Marek Hlávka, PhDr. Jindřich Charouz, Ph.D., doc. PhDr. Petr Kaleta, Ph.D., PaedDr. Pavel Lazárek, Ph.D., Thlic. Václav Slouk, prof. PhDr. Jaroslav Vaculík, CSc. a PhDr. Marek Vařeka, Ph.D.

- BÁRTA, Petr: Komunistické hnutí v Hodoníně za první republiky (s přihlédnutím k dobovému tisku) (F. Čapka)
- DAVIDOVÁ, Veronika: Úcta k zemřelým jako projev víry a lásky (V. Slouk)
- DITTRICHOVÁ, Lada: Panství Žďánice v 17. století: Ekonomika režijního velkostatku (M. Vařeka)
- HRAZDÍRA, Radek: Soumrak komunismu na Blanensku na stránkách stranického a podnikového tisku (J. Vaculík)
- JULÍNEK, Zdeněk: Panství Bohdalice do roku 1832 (M. Vařeka)
- KOLLMANNOVÁ, Nicole: Znojmo a okolí v době okupace nacistickým Německem (P. Kaleta)
- KOMOSNÝ, Rostislav: Současný protestantský pohled na mariánská dogmata (S. Drobný)
- KOPECKÝ, Jan: Typový projekt Vlna I., Vlna II. a Vlna III. (J. Vaculík)
- KOTRLOVÁ, Gabriela: K didaktické aplikaci chytrých telefonů ve výuce dějepisu (K. Štěpánek)
- KRUŽÍK, Jan: Levicové hnutí na Jihlavsku se zvláštním zřetelem na komunistické hnutí do roku 1938 (P. Kaleta)
- NEVĚČNÝ, Tadeáš: Využití moderních aplikací a internetu při výuce křesťanské výchovy a katecheze (P. Lazárek)
- SMETANA, David: Město Hodonín na konci 17. století (M. Vařeka)
- ŠIKUTOVÁ, Nikol: Milotické panství v předbělohorské době (M. Vařeka)
- ŠUMBERA, Jakub: K didaktickému využití hraných historických filmů s nacionálněsocialistickou problematikou (K. Štěpánek)
- ULLMANNOVÁ, Lucie: Procházký po kostelích a chrámech – materiály k výuce na základní škole (F. Čapka)
- VESELÁ, Valentýna: Pohled na důstojnost lidského života a problém eutanázie očima studentů vybraných církevních a státních škol (J. Charouz)
- ZBOŽÍNKOVÁ, Veronika: Eucharistické zázraky jako součást katecheze o eucharistii (P. Lazárek)
- ZEMANOVÁ, Veronika: Formy lidové zbožnosti ve vybraných farnostech města Brna (M. Hlávka)

Jaroslav Vaculík

Mezinárodní prezentace archeologického výzkumu ve Znojmě, jako jedna z akcí u příležitosti oslav 100. výročí MU

V rámci mezinárodních styků družebních měst se každoročně setkávají nejen početné delegace z partnerských zemí, ale i samotní občané mají možnost se blíže seznámit s kulturou, zvyky, kulinařskými specialitami i dalšími zajímavostmi, které jim prezentují zahraniční, či „přespolní“ hosté.

Letošního roku připadla organizace již 11. ročníku znojemských „Dnů partnerských měst“ na 3. a 4. května. I přes nepřízeň počasí vládla ve městě uvolněná atmosféra, kterou doprovázela hudba, tanec i zpěv. Se zvyky, tradicemi a také s gastronomií partnerských měst z České republiky i ze zahraničí se seznámily a jídla ochutnaly stovky lidí. Organizátoři připravili bohatý doprovodný program, v němž nechyběly atrakce pro děti, vystoupení loutkářského souboru, souboje šermířů i sportovní akce. Na velkém pódiu Horního náměstí se se svým vystoupením střídali muzikanti z Retzu, Trenta, taneční soubory z Pontassieve, Nových Zámků, Ružinova a dalších měst. Zajímavou a lákavou zahraniční novinkou letošního programu se stal stánek Jihoafrické republiky, kde se k ochutnání nabízela výborná vína.

Četní hosté z partnerských měst tak poznávali Znojmo. A to nejen prostřednictvím vystoupení řady místních účinkujících jako např. pěveckého sboru Gymnázia K. Polesného, cimbálové muziky Veltlínek, tanečního studia M&M, tanečnicků z Mighty Shake Znojmo, znojemské kapely Jazzy Talking, pěveckého souboru Carmina Clara a dalších, ale i cestou besed, přednášek

Obr. 1. Pohled na první objekty budovaného archeoskanzenu – slovanská polozemnice s ohradou pro kozy, včelí úl a vinohrad.

a poznávání pamětihodností. Významnou novinkou letošního roku byla prohlídka velkomoravského hradiště sv. Hypolita s přednáškou vedoucího archeologického výzkumu doc. PhDr. Bohuslava Klímy, CSc. Uskutečnila se v prostorách zdejšího muzea Velké Moravy a byla spojená s prohlídkou stálé expozice i budovaného archeoskanzenu. Vedení města při přípravě dnů partnerských měst již v březnu oficiálně oslovilo vedení Masarykovy univerzity a jeho prostřednictvím požádalo o spolupráci katedru historie Pedagogické fakulty, která na starobylém velkomoravském hradišti dlouhodobě provádí archeologické výzkumy. Velkou příležitostí prezentovat výsledky naší badatelské práce zahraničním i domácím hostům a návštěvníkům jsme si nemohli nechat utéct. Tuto významnou akci jsme proto také zařadili do programu našeho pracoviště jako jednu z těch, kterými katedra historie PdF přispívá k oslavě 100. výročí založení Masarykovy univerzity.

V minulých letech se na Hradišti sv. Hypolita ve Znojmě, za výrazné pomoci studentů a členů Nadačního fondu sv. Hypolita, podařilo před zbouráním a zánikem zachránit polorozpadlou budovu (stáj) bývalého hospodářského areálu probošství Křižovníků s červenou hvězdou. Postupně jsme zde s finanční podporou projektů MK ČR, Krajského úřadu Jihomoravského kraje, města Znojma a také drobných sponzorů vybudovali moderní, stálou expozici „Velkomoravský Znojem“. Vydařená výstava budí mezi návštěvníky zaslouženou pozornost a zvolna se stává jednou z dalších turistických zastávek v rámci městské památkové rezervace a jejího nejbližšího okolí. Návštěvníkům přibližuje samotné počátky města Znojma, které musíme hledat právě na

Obr. 2. Část interiéru stálé expozice „Velkomoravský Znojem“.

Hradišti, a současně významně doplňuje poznání o nejstarších moravských dějinách – dějinách Velké Moravy, tomto prvním státním útvaru západních Slovanů.

Je proto zcela pochopitelné, že se vedení města před zahraničními partnery z Itálie, Rakouska, Německa, Holandska, Polska, Francie, Rumunska, Maďarska, Jihoafrické republiky a Slovenska hodlalo pochlubit bohatou historií Znojma. Na druhé straně jsme i my rádi představili výsledky své archeologické práce. Především to byly ty největší objevy, ke kterým náležely pozůstatky dvou starobylých kamenných staveb velkomoravských kostelů. Z nich první (kostel č. I.) byl jednolodní stavbou s pravouhlejším kněžským. Pokládáme jej za objekt vybudovaný již koncem první třetiny 9. století, tedy stavbu vzniklou za vlivu západních (pasovských) misionářů. Druhou byla velkomoravská rotunda (kostel č. II.) z poslední třetiny 9. století, vystavěný po příchodu Konstantina (Cyrila) a Metoděje na Moravu. V těsné blízkosti obou kostelů jsme prošetřili kostrové hroby s typickým velkomoravským inventářem, které plně respektovaly kamenné zdivo těchto církevních objektů.

Rozhodně však největším dosavadním objevem se po 22 letech pečlivého a usilovného terénního bádání stalo zachycení a zatím jen částečné prozkoumání obrovské centrální velkomoravské nekropole s dosud prošetřenými 601 kostrovými hroby. Tento objev vzbudil mezi odborníky – archeology až nebývalou pozornost i někdy těžko pochopitelné reakce a ihned se zařadil mezi nejvýznamnější objevy slovanské – raně středověké archeologie posledních let. Předpokládáme, že další terénní bádání areálu velkého pohřebiště, na němž počítáme s přítomností až

Obr. 3. Výstavu jsme vzhledem k prostorovým možnostem s hosty prohlíželi po menších skupinách.

2000 pohřbů, rozvineme v příštích letech, po předběžném všestranném výzkumu a zpracování dosavadních poznatků. Již nyní připravujeme rozsáhlou monografii s prezentací mnohdy zcela jedinečných nálezů hmotné kultury, které by život velkomoravských obyvatel Hradiště představily v plném světle.

Všichni zahraniční hosté z partnerských měst, v doprovodu početné delegace vedení Znojma, byli v neděli 4. 5. na Hradišti srdečně přivítáni. Pozorně vyslechli přednášku a komentovanou prohlídku v muzejní expozici, nahlédli na první objekty postupně budovaného malého archeoskanzenu, prošli se hradištěm a navštívili také barokní kostel sv. Hypolita, vystavěný nad základy velkomoravské rotundy. V návštěvní knize pracovníkům katedry historie PdF MU popřáli jak v badatelské práci, tak také v prezentační, popularizační, publikační i pedagogicko-výchovné činnosti mnoho dalších úspěchů. Konstatovali, že město Znojmo podporou badatelské a popularizační činnosti na Hradišti sv. Hypolita získalo další velký památník, osvětlující hlubokou historii tohoto místa, spojeného s počátky města Znojma, který má však i zásadní význam pro poznání nejstarších moravských – národních dějin. Tato slova nás jistým způsobem zavazují a pobízí k další práci i novým objevům.

Závěrem lze říci, že jsme se rádi a ochotně zapojili do zmíněné aktivity. Jejím prostřednictvím jsme před zahraničním publikem dobře reprezentovali katedru historie PdF MU a představili jednu z forem vědeckovýzkumné činnosti pracovníků a studentů katedry, v níž hodláme dále úspěšně pokračovat.

Bohuslav F. Klíma